Söz Sanatları ve Şiirde Ahenk

Çalışma Kâğıdı · 30 Soru · Kolaydan Zora

Ad Soyad _____ Sınıf / No _____ Tarih _____

KONU ÖZETİ

- **Benzetme:** Aralarında ortak bir özellik bulunan iki varlıktan zayıf olanı güçlü olana benzetmektir. "gibi, kadar, sanki" sık kullanılır: "Kar gibi beyaz bir örtü".
- **Kişileştirme:** İnsan dışındaki varlıklara insana ait özellikler (duygu, düşünce, davranış) vermektir: "Rüzgâr pencereyi **tıklattı**, bahçe **hüzünlendi**."
- **Konuşturma:** İnsan dışındaki varlıkları konuşturmaktır: Ağaç, "Beni kesmeyin!" dedi. Konuşturmanın olduğu yerde kişileştirme de vardır.
- **Abartma:** Bir durumu olduğundan çok büyük ya da küçük göstermektir: "Gözlerinden sel gibi yaşlar aktı." "Bin kere söyledim!"
- **Şiirde biçim:** Şiirin her satırına **dize**, dört dizeden oluşan bölüme **dörtlük** (kıta) denir. Dize sonlarındaki ses benzerliği **uyaktır**. Dizelerdeki hece sayısının eşit olması şiire düzen verir.
- **Ahenk ve ana duygu:** Uyak, ses tekrarları, hece düzeni ve yinelenen sözler şiire ahenk (müzikalite) katar. Şiirde öne çıkan duyguya **ana duygu** denir.

KOLAY Isınma Soruları (1–10)

1. "Bulutlar, kederli bir anne gibi ağladı; bütün şehir sel oldu gözyaşlarından." dizesinde aşağıdaki söz sanatlarından hangisi **yoktur**?

   A) Benzetme B) Kişileştirme C) Abartma D) Konuşturma

2. Aşağıdaki cümlelerde kullanılan söz sanatlarını yazınız.
   a) Ay, bulutların arkasından utangaç utangaç baktı.
   b) Bu çanta dünya kadar ağır!
   c) Onun sesi bülbül gibi güzeldir.

3. "Kapı gıcırdayarak, 'Beni biraz yağlasanız ya!' diye söylendi." cümlesinde hangi söz sanatı kullanılmıştır?

   A) Konuşturma B) Benzetme C) Abartma D) Karşılaştırma

4 Dörtlüğe göre boşlukları doldurunuz.

> Bir çınar var köyümde,
> Dalları göğe değer,
> Gölgesinde dinlenir,
> Yorgun düşen her yolcu.

a) Dörtlük ..... dizeden oluşur. b) Dörtlükte anlatılan ağaç: .....

5 Söz sanatlarını tanımlarıyla eşleştiriniz.

1) benzetme 2) kişileştirme 3) abartma 4) konuşturma

a) Bir durumu olduğundan çok büyük göstermek

b) İnsan dışındaki varlıkları konuşturmak

c) İnsan dışındaki varlıklara insan özelliği vermek

ç) Ortak özelliği olan iki şeyden birini ötekine benzetmek

6 Aşağıdakilerin hangisinde **benzetme** yapılmıştır?

A) Deniz bugün çok sakindi.

B) Denize girmek için sabırsızlanıyorduk.

C) Deniz, ayna gibi dümdüzdü.

D) Deniz kenarında yürüdük.

7 Aşağıdaki ifadelerin başına doğruysa **D**, yanlışsa **Y** yazınız.

(...) Dize sonlarındaki ses benzerliğine uyak denir.

(...) Konuşturmanın olduğu yerde kişileştirme de vardır.

(...) Şiirin her bölümüne dize denir.

(...) Abartmada durum olduğundan farklı (çok büyük ya da küçük) gösterilir.

8 Dörtlükte **uyak** oluşturan (ses benzerliği olan) dize sonlarını yazınız.

> Sabah oldu, uyandı tüm çiçekler,
> Güne selam verdi yeşil tepeler,
> Dere şırıl şırıl bir türkü söyler,
> Bahar geldi diye güler yürekler.

9 8. sorudaki dörtlükte her dize kaç hecedir? Hece sayısının eşit olması şiire ne katar?

10 **Kişileştirme** sanatını kullanarak "rüzgâr" hakkında bir cümle yazınız.

ORTA Pekiştirme Soruları (11–20)

11 8. sorudaki dörtlükte hangi söz sanatı **ağırlıklı olarak** kullanılmıştır?

A) Kişileştirme B) Konuşturma C) Abartma D) Benzetme

12 Dörtlükte kullanılan söz sanatlarını yazınız ve dizelerden örnek gösteriniz.

> Kalemim der ki bana:
> "Yaz beni, unutma beni,
> Kâğıda dökülsün diye
> Bekledim seni."

13 Aşağıdaki dizelerin hangisinde **abartma** vardır?

A) Güldüğünde gözleri parlıyordu.
B) Öyle bir güldü ki sesi yedi mahalleden duyuldu.
C) Arkadaşının şakasına güldü.
D) Gülümseyerek kapıyı açtı.

14 "Çınar, yüzyıllık bir bilge gibi sessizce köyü izliyordu." cümlesinde benzetmenin **ortak özelliği** hangisidir?

A) Yeşil renk B) Hızlı hareket etmek C) Konuşkanlık D) Yaşlılık ve olgunluk

15 Aşağıdaki cümleyi **hiçbir söz sanatı kullanmadan**, aynı düşünceyi anlatacak şekilde yeniden yazınız.
"Kitaplar, raflarda beni bekleyen sabırlı dostlarımdır."

16 Aşağıdaki dörtlükte ahengi sağlayan unsurlardan hangisi **yoktur**?

> Sabah oldu, uyandı tüm çiçekler,
> Güne selam verdi yeşil tepeler,
> Dere şırıl şırıl bir türkü söyler,
> Bahar geldi diye güler yürekler.

A) Dize sonlarında ses benzerliği
B) Ses tekrarları (ikilemeler)
C) Her dizede aynı kelimeyle başlama
D) Hece sayılarında düzen

17 Dörtlüğün **ana duygusunu** yazınız. Bu duyguyu hangi kelimeler yansıtıyor?

> Köy yolunda kaldı çocukluk yıllarım,
> Değirmen taşında yankılanır adım,
> Şimdi uzak şehirde yorgun, yalnızım,
> Gözlerimde tüter o eski avlu.

18 Aşağıdaki dizelerde abartmanın olduğu bölümü bulup ne anlatmak istediğini yazınız.
"Seni öyle çok bekledim ki
Saçlarım ağardı kapı önünde."

19 "Ay, gümüş saçlı bir kraliçe gibi denize eğilip saçlarını taradı." cümlesinde hangi söz sanatları birlikte kullanılmıştır?

A) Konuşturma ve abartma
B) Kişileştirme ve benzetme
C) Yalnızca abartma
D) Yalnızca konuşturma

20 "**Kış**" konulu, iki dizeden oluşan bir şiir yazınız. Dizelerinizde en az bir **benzetme** kullanınız ve dize sonlarında **uyak** oluşturunuz.

ZOR Düşünme Soruları (21–30)

21 Metinde numaralanmış cümlelerin hangisinde **kişileştirme** yoktur?

> (I) Sabahın ilk ışıklarıyla sokaklar uyanıyordu. (II) Köşedeki fırın, taze ekmek kokusuyla gelenlere gülümsüyordu. (III) Pazarcılar tezgâhlarını kurmaya başladı. (IV) Güneş, bulutların arkasından utana sıkıla başını gösterdi.

A) (I) B) (II) C) (III) D) (IV)

22 Dörtlüğü biçim ve anlam özellikleri bakımından inceleyiniz.

> Dağlar gibi dimdik dur,
> Esse de yel, fırtına;
> Sıkı tutun toprağa,
> Kök salsın her yanına.

a) Dörtlükte hangi söz sanatı var? b) Şairin okura verdiği öğüt nedir? c) Hitap edilen kişi hangi varlığa benzetilmiştir?

23 Aşağıdaki dizelerin hangisinde **konuşturma** sanatı vardır?

A) Martı, "Deniz benim evim!" diye bağırdı kıyıya.
B) Martılar dans ediyordu dalgaların üstünde.
C) Deniz, gök kadar mavi, gök, deniz kadar derin.
D) Dalgalar bin kere vurdu kayalara.

24 Aşağıdaki iki dörtlüğü **ahenk** bakımından karşılaştırınız. Hangisi daha ahenklidir? Gerekçesini yazınız.

I. Dörtlük

Sabah oldu, uyandı tüm çiçekler,
Güne selam verdi yeşil tepeler,
Dere şırıl şırıl bir türkü söyler,
Bahar geldi diye güler yürekler.

II. Dörtlük

Bir çınar var köyümde,
Dalları göğe değer,
Gölgesinde dinlenir,
Yorgun düşen her yolcu.

25 "Okulun eski saati, yorgun ama inatçı bir asker gibi yıllardır nöbetini bırakmıyordu." cümlesiyle ilgili hangisi **yanlıştır**?

A) Saat bir askere benzetilmiştir.
B) Saat konuşturulmuştur.
C) Saate yorulmak gibi insan özelliği verilmiştir.
D) Benzetmenin ortak özelliği görevine bağlılıktır.

26 Metindeki söz sanatlarını bulunuz. Her birinin metnin anlamına katkısını açıklayınız.

Kütüphanenin kapısını açtığımda kitaplar raflarında gerindi. En yaşlısı, sararmış sayfalarını hışırdatarak "Hoş geldin, seni bir asırdır bekliyoruz!" dedi.

27 Aşağıdakilerin hangisinde **hem benzetme hem abartma** vardır?

A) Kardeşim mutfakta sessizce pasta yiyordu.
B) Pasta, "Beni ye!" diye seslendi.
C) Pastanın üstündeki çilekler gülümsüyordu.
D) Kardeşim, dev gibi bir pastanın tamamını bir lokmada yuttu.

28 Aşağıdaki dörtlüğü okuyup soruları cevaplayınız.

> Ellerimde kilim, ipler rengârenk,
> Her düğüm bir hikâye, her renk bir ses,
> Tezgâh türkü söyler, ben tutarım denk,
> Bu dokuma bitmez, sürer nefes nefes.

a) 1. ve 3. dizelerin sonundaki uyağı yazınız. b) Kişileştirme hangi dizede? c) Tekrarlanan sözleri bulunuz.

29 Aşağıdaki dizelerin hangisinde **benzetme** yapılmamıştır?

A) Yıldızlar, göğe serpilmiş inciler gibiydi.
B) Yıldızlar gece boyu fısıldaştı kendi aralarında.
C) Gökyüzü, lacivert bir kadife kadar yumuşaktı.
D) Ay, sanki gümüş bir tepsi, asılı durur göklerde.

30 **Konuşturma** ve **abartma** sanatlarını kullanarak "eski bir okul sırası" hakkında 2-3 cümlelik bir metin yazınız.

Takıldığın soruyu işaretle, konu özetine tekrar göz at. Başarılar!
Diğer konuların çalışma kâğıtları ve deneme sınavları: **maarifpdf.com.tr**